

Jozef Kozák: Rovnosť podmienok na trhu zostáva našou hlavnou požiadavkou

Na otázky o situácii na trhu a cieľoch organizácie zodpovednosti výrobcov nám odpovedal **Jozef Kozák**, výkonný riaditeľ spoločnosti SEWA a.s.

Vaša spoločnosť nedávno ohlásila znížovanie recyklačného poplatku pre svojich klientov o 15 percent. Čím sa dá znížiť poplatok na trhu, kde je pomerne veľká konkurencia iných organizácií zodpovednosti výrobcov? Poplatok vyberáme od klientov za to, že im splníme ich povinnosti vo vzťahu k rozšírenej zodpovednosti výrobcu elektrozariadení. Ak sa nám tie povinnosti podarí splniť efektívnejšie, než sme predpokladali, vtedy je tam priestor na zníženie recyklačného poplatku.

V čom spočíva to zvýšenie efektivity? Jeden z dôvodov je ten, že ako organizácia zodpovednosti výrobcov sme zvýšili počet klientov, teda obsluhujeme viac zákazníkov. Keďže logistika materiálového toku sa s rastúcim počtom klientov prakticky nemení, dokážeme dosiahnuť úspory z rozsahu. Fixné náklady sa rozložili medzi viac zákazníkov.

Úsporu sme dosiahli aj tým, že veľkú časť služieb tendrujeme, takže spracovatelia súťažia o „naše“ elektrozariadenia. Súťaž dokáže vygenerovať nižšie ceny.

Znamená to, že časť poplatku vrátite klientom?

Áno. Na konci roka 2017 sme našim klientom vrátili časť poplatkov a zároveň sme od 1. januára tieto ceny znížili.

Apropo, recyklačné poplatky. Tak ako pri predchádzajúcom zákone o odpadoch, aj v tomto sa používa pojem poplatok, ako keby to bolo niečo iné než cena za službu. Nie je to tak trochu „vynucovaním si pozornosti“ zákazníka?

Z nášho pohľadu ide o poplatok za službu, ktorú pre nášho klienta vykonávame, čiže bežná transakcia. Hlavná

časť z nej pokrýva zber a recykláciu odpadu a všetky administratívne a reportingové povinnosti. Pre koncového spotrebiteľa aj nášho klienta to však môže mať aj pozitívny efekt, keďže vidí, že s tovarom sa bude nakladať ekologicky a zároveň, že recyklácia nie je zadarmo.

Vy ste organizáciou zodpovednosti výrobcov aj pre obaly a neobaly, no v tejto oblasti len s malým podielom na trhu. Čím to je?

Naši klienti sú predovšetkým výrobcovia a dovozcovia elektrozariadení. Tie sú síce balené v obaloch, ale aj v prípade väčších či veľkých zákazníkov – napríklad Nay – sú to objemy obalov neporovnateľne nižšie, než vyprodukuje na dennej báze obchodný reťazec s potravinami či drogeriou.

Výrobcu zaujímajú nielen finančné náklady, ale aj administratívne. Tie sa v prípade najmä obalov zavedením nového zákona výrazne zvýšili, pretože tieto povinnosti musia plniť aj malí výrobcovia. Ako je to v prípade elektrozariadení?

Legislatíva prináša stále nové povinnosti aj pre výrobcov elektrozariadení. V tomto prípade je našou snahou odbremeniť zákazníka od všetkých úkonov, ktoré nemusí nevyhnutne vykonať on, tak, aby sa mohol venovať iba svojmu „core“ biznisu. Zahŕňa to, samozrejme, aj vzdelávanie a konzultačné dni pre zákazníkov.

Pomáhate tiež firmám zbavovať sa elektroodpadu. Tie však samy osebe nie sú výrobcami. Čo vás k tomu motivuje?

Pre veľké firmy aj pre nás je to obojstranne výhodná spolupráca a sme radi, že práve v tejto oblasti sme vlni výrazne narástli.

V priebehu roka 2017 sme v rámci kampane „e-Deratizácia“ vyzbierali viac než 629 ton elektroodpadu. Do kampane sa zapojilo 392 firiem a inštitúcií z celého Slovenska. Z tohto objemu sme odviezli takmer 321 ton z kategórie Informačné technológie a telekomunikačné zariadenia.

Obojstranná výhodnosť spočíva v tom, že firmy nemusia zabezpečovať logistiku odvozu veľkého počtu svojich vyradených elektrozariadení na zberný dvor, ale pre nich to zabezpečíme my bezplatne a odvezieme už priamo k spracovateľovi. A vystavíme im potvrdenie o ekologickej recyklácii. Nám to pomáha získavať objemy, ktoré pre plnenie povinností našich klientov potrebujeme.

V prípade veľkých a tzv. malých elektrozariadení je po rokoch spotrebiteľ už bezpochyby disciplinovanejší s odovzdávaním vyradených zariadení do recyklačnej siete, teda na zberný dvor či do spätného odberu. Stále je tu však veľký problém s malými elektrozariadeniami, ako sú smartfóny či svetelné zdroje. A tiež malé batérie, ktorých recykláciu tiež zabezpečujete. Podobne ako pri obaloch, aj v tomto prípade je dôležité podchytiť najmladšieho spotrebiteľa. Za ostatný rok sme význame zvýšili počet škôlok, cez

ktoré zabezpečujeme odber malých bateriek. A súčasne rozmiestňujeme po Slovensku interiérové kontajnery na zber drobného elektroodpadu.

Podľa nového zákona vám povinnosť vzdelávať určuje aj zákon.

Vzdelávanie a zber sú spojené nádobou, preto sme stavili práve na učenie najmenšieho „spotrebiteľa“ a spojili to s akciou. Máme viacero vzdelávacozberových projektov. Napríklad v projekte s mimovládnu organizáciou Daphne učíme deti, ako majú správne recyklovať batérie, no zároveň ich podnietime, aby nám batérie priniesli.

Viete vyhodnotiť efekt vzdelávacích kampaní? Napríklad monitorovať, či sa batérie, svietidlá alebo smartfóny objavujú na skládkach čoraz menej?

Nevieme vyhodnotiť toto „negatívne“ vymedzenie, keďže takéto údaje nemáme. Máme však jednoznačný výstup v medziročne narastajúcich objemoch napríklad batérií v našich kontajneroch umiestnených napríklad v predajniach.

Netýka sa to však len malých zariadení, ten nárast je významný pri všetkých zariadeniach. Predajne sa snažíme motivovať k spätnému odberu aj tým, že im platíme za vykonávanie spätného zberu.

Recyklačná politika nie vždy reflektuje skutočnosť, že recyklácia niektorých odpadov je nákladovo veľmi náročná v porovnaní s ich pomerne malým vyprodukovaným objemom. Ktoré elektrozariadenia sú na tom nákladovo-výnosovo najhoršie?

K nákladovo najnáročnejším patria žiarivky, keďže obsahujú nebezpečný odpad vo forme ortuti. Tiež chladničky a staré televízory.

Nový zákon o odpadoch bude platný čoskoro už dva roky. Ako vnímate trh po jeho zavedení?

My sme boli jedni z tých, ktorí počas prípravy zákona k jeho zneniu pristupovali dosť kriticky. Od momentu jeho prijatia sme sa však snažili prispôsobiť mu tak, aby sme sa snažili vyhovieť všetkým jeho podmienkam. V prípade elektrozariadení a batérií však nebola zmena pravidiel až taká významná ako pri obaloch a neobaloch, za jeden z najväčších problémov však považujeme vertikálnu integráciu, kde recyklátor je integrovaný späť až na úroveň OZV. Je to nielen v rozpore s legislatívou, ale aj zjavný konflikt záujmov. Naším úplne najdôležitejším cieľom pre legislatívu všeobecne však ostáva, aby všetci na trhu mali rovnaké podmienky.

Teda presne to, čo ste považovali za najdôležitejšie pri našom ostatnom rozhovore pred šiestimi rokmi. V čom spočíva tá rovnosť podmienok?

Myslíme si, že recyklačné poplatky by nemali byť na úrovni výrobcov predmetom konkurenčného boja. Chceme tiež, aby rovnaké pravidlá boli platné pre všetkých a aby bolo dodržiavanie pravidiel dôsledne vynucované.

To sa týka asi najmä obalov, kde sú zjavné signály, že niektoré organizácie zodpovednosti výrobcov obchádzajú zákon.

Áno, tam je problém najvypuklejší.

Ministerstvo životného prostredia vyvíja ostatné mesiace snahu rekonštruovať systém rozšírenej zodpovednosti tak, aby niektoré úlohy organizácií zodpovednosti výrobcov prevzal jeden orgán. Ako vnímate tieto snahy?

Nevidíme to čiernobielo. Každý hráč na trhu by si mal zberovú povinnosť splniť v rovnakej miere. Ak by fungoval tento princíp, potom by všetci hráči na trhu mali rovnaké podmienky. Toto však zatiaľ nefunguje, najmä v obaloch, kde je recyklačný poplatok neustále predmetom neférového boja, v ktorom niektorí hráči stláčajú ceny pod výrobné náklady.

Ako tento problém vyriešiť? Môžeme ísť cestou ďalších regulácií alebo nastaviť systém tak, že za zber odpadu bude zodpovedať jeden orgán, ktorý bude riadený spoločne organizáciami zodpovednosti výrobcu.

Prispôbime sa tomu, ktorú cestu si ministerstvo zvolí.

Aké plány má vaša spoločnosť v najbližšom období?

V prvom rade chceme posilniť vlastné zbery odpadu, ktoré presadzujeme cez naše projekty. To znamená zapojiť viac firiem do e-Derativácie, teda bezplatného odberu IT techniky priamo z firmy, za čo dostanú od nás zelený certifikát, ktorý môžu použiť vo verejných obstarávaníach.

Chceme tiež posilniť projekty vzdelávania a zberu v školách a v škôlkach, čo sa týka aj prenosných batérií a akumulátorov.

A, samozrejme, tiež chceme pokračovať v pomoci mestám a obciam efektívnejšie sa zbaviť elektroodpadu.

Radovan Kazda

